

Oorzaken van de onontkoombare ontoereikendheid van de overheid

Posted on 8 augustus 2020 by J.M.C.M. Smarius

Elsevier Weekblad van 11/18 juli 2020 is een leerzame bron van voorbeelden van het waarom van de onontkoombaarheid van de ontoereikendheid van de overheid. Van waarom de overheid niet goed genoeg is, inadequaat blijkt, en waarom dat onontkoombaar is. Wie daar een artikel over zou willen produceren, heeft het daarom gemakkelijk, hoeft nauwelijks zelf te schrijven, maar kan vaak volstaan met kopiëren uit bestaande teksten.

Laten we beginnen met het eerste voorbeeld: *'Je hoeft nu niemand te overtuigen van de urgentie', door Ron Kosterman, vanaf bladzijde 25. Een interview met Steven van der Heijden van Corendon.*

Eind juni botste Corendon hard met de overheid toen Mark Rutte het bedrijf, dat op 10 juli 2020 op Turkije wilde gaan vliegen, 'onverstandig en onverantwoord' gedrag verweet. Terwijl twee Turkse lagekostenmaatschappijen en Turkish Airlines toen al weer op Turkse (vakantie)bestemmingen vlogen en nog meer vluchten hadden aangekondigd. Maar dat wist minister van Infrastructuur en Waterstaat Cora van

Nieuwenhuizen niet. Opmerkelijk is, dat hier gebrek aan feitelijke informatie bij de ene overheidsfunctionaris lijkt te leiden tot een in de gegeven omstandigheden onterecht verwijt zijdens de andere overheidsfunctionaris van 'onverstandig en onverantwoord gedrag' door Corendon.

Gebrek aan feitelijke informatie kan leiden tot inadequaat gedrag, ontoereikendheid. Onontkoombaar wordt die ontoereikendheid wanneer deze het gevolg is van miscommunicatie tussen ministers.

Tweede voorbeeld: *'De grootste vraag over opwarming blijft dus: whodunit?', door Rob Ramaker,*

Elsevier Weekblad 11/18 juli 2020, bladzijde 83-85.

Over de wetenschapper Appy Sluijs, die een periode 56 miljoen jaar geleden onderzoekt, toen de aarde al relatief warm was vergeleken met nu, maar in korte tijd nog eens 5 tot 6 graden warmer werd en de temperatuur van het zeewater op de noordpool 23 graden werd. Hoe dat precies kwam, waar broeikassen vandaan kwamen, daar twisten onderzoekers nog steeds over. Volgens Sluijs lijkt het erop dat het broeikasgas CO2 in korte tijd in immense hoeveelheden in de atmosfeer kwam. Maar waarom, whodunit, blijft nog steeds de grootste vraag. Vermakelijk is de discussie die Sluijs als wetenschapper had met een loodgieter die zijn kapotte centrale verwarming kwam checken. Deze loodgieter bleek iemand te zijn die absoluut niet geloofde in de menselijke rol in klimaatverandering.

Sluijs vroeg hem toen:

"Waarom heb ik jou nou gebeld?"

Hij antwoordde: "Je cv was kapot."

"Dat is het precies", zei Sluijs.

"Jij hebt expertise op het gebied van cv's. Ik ga dat niet zelf zitten repareren. En het is dus helemaal niet zo gek om naar een wetenschapper te luisteren. Wetenschappers zijn jarenlang fulltime bezig om dit soort dingen te onderzoeken. Ze hebben dus wel degelijk een autoriteit ten opzichte van mensen die professioneel iets anders doen."

Dat geldt dus ook voor overheidsdienaren. Het is alleen jammer dat

wetenschappers het niet altijd met elkaar eens zijn. Dus wat moeten loodgieters dan nog? En overheidsdienaren? Met een RIVM, dat eerst zegt dat mondkapjes schijnveilig zijn, daar later op terugkomt, dan weer zegt dat niet is bewezen dat ze helpen, zich daarbij beroept op het resultaat van een Noors onderzoek, waarna de Noorse onderzoeker zelf ontkent dat dat het resultaat was van zijn onderzoek. [1]

Derde voorbeeld: *'Roche: ideale zondenbok, door Marieke ten Katen,*

Elsevier Weekblad 11/18 juli 2020, bladzijde 100-103.

'We hebben een simpele boodschap', zegt Tedros Adhanom Ghebreyesus, directeur-generaal van de Wereldgezondheidsorganisatie tijdens een persconferentie op 16 maart: 'Testen, testen, testen.'

Maar zo simpel is dat niet. Bij patiënten met milde klachten kan de test in de eerste dagen van de ziekte nog negatief uitvallen, terwijl de symptomen toch echt op een virusinfectie wijzen en een test dat vaak een aantal dagen later ook bevestigt. Blindvaren op een testuitslag kan dus niet zomaar. Bovendien moet er daarna nog wel wat met de uitslag gebeuren. Positieve gevallen isoleren en uitzoeken met wie zij contact hebben gehad vanaf twee dagen voordat zij symptomen kregen, en ook die mensen testen. Daar komt bij, dat testen niet gratis is en in laboratoria capaciteit opsnoept van de gewone zorg. In de wilde weg testen is niet zonder consequenties.

Op 23 maart 2020 zegt Chantal Reuskens van het RIVM in De Volkskrant dat er tekorten zijn voor tal van testmaterialen, zoals pipetpuntjes en plastic plaatjes. Ook begint de voorraad van de lysisbuffer van Roche op te raken. Deze vloeistof is nodig om het erfelijk materiaal van het virus vrij te maken, waardoor machines het kunnen aflezen. Als de Nederlandse diagnostiektak van Roche – niet op media-aandacht voorbereid – wordt gevraagd het 'recept' van hun lysisbuffer vrij te geven met het idee dat laboratoria die mogelijk zelf kunnen maken, blijft een reactie uit.

Zo is te lezen in een artikel van Follow the Money van 26 maart 2020. "Tijdens een debat later die dag in de Tweede Kamer meldt PvdA-leider Lodewijk Asscher, dat 'een van de grootste farmaceuten niet bereid is de recepten voor testvloeistoffen te delen'." Hij wil dat de minister van Medische Zorg 'zo nodig met gebruik van een dwanglicentie' het recept opeist. Volgens Jesse Klaver, fractieleider van GroenLinks, laat het voorval zien 'hoe rot en verdorven eigenlijk het hele systeem van de farmaceutische industrie is'.

“In tal van laboratoria wordt de discussie met verbazing gevolgd. Er is een tekort aan van alles, maar juist de lysisbuffer van Roche is nog gewoon op voorraad. Bovendien willen laboratoria de buffer liever niet zelf maken. Het testproces van de geavanceerde apparaten luistert erg nauw. Elke wijziging daarin kan de testuitslag onbetrouwbaar maken. Alsof je een bromfietswiel onder je auto zet, zegt een zeer ervaren hoofd van een groot laboratorium. Misschien lukt het je wel om met zo’n wiel van Amsterdam naar Maastricht te komen, maar de kans dat er gebreken ontstaan is groot.”

Het optreden van Lodewijk Asscher en Jesse Klaver lijkt sterk op de loodgieter in het verhaal van

Appie Sluijs. Vanuit een rotsvast geloof in eigen gelijk doen alsof je iets weet wat je niet weet. En dan ook nog met een vuur van farmahaat waar de vooringenomenheid van afdruipt. Bewijs te meer dat politici hun vooronderstellingen voor zich dienen te houden zolang ze de feiten niet kennen. Dat doen ze dus niet wanneer dat in hun eigen belang lijkt te zijn.

Waarmee ze even onbetrouwbaar worden als aristocraten. Of onnozel, zoals Edith Schippers, die de oorlog verklaarde aan wat zij ‘onethische’ bedrijven noemde, en daarbij haar eigen subjectieve opvatting van wat onethisch is voorrang gaf.

Dit is een van de meest sprekende voorbeelden van de onontkoombare ontoereikendheid van de overheid. Als gevolg van niet op feiten berustende subjectieve vooroordelen van ministers en/of parlementsleden, die net zo goed overheidsdienaren zijn als ambtenaren.

Vierde voorbeeld: *‘Een nuttige les van corona: tel uw zegeningen, door Gerry van der List,*

Elsevier Weekblad 11/18 juli 2020, bladzijde 29.

De Nederlandse overheid heeft meermaals benadrukt dat er sinds de coronacrisis sprake zou zijn van het nieuwe normaal. Alsof het oude normaal nooit meer terug zou komen. Maar dat willen de Nederlanders zelf juist helemaal niet. Nederlanders willen bovenal terug naar het oude normaal:

“De belangrijkste les die mensen – ongetwijfeld kortstondig – zullen trekken, is dat zij blij mogen zijn met de mogelijkheden die zij doorgaans hebben. Om naar Spanje

of Turkije te vliegen voor een zonnige vakantie. Om theaters te bezoeken en in een vol stadion de favoriete voetbalclub toe te juichen. Om ouders te bezoeken in het verzorgingshuis en vrienden te omhelzen. Deprivatie vergroot het inzicht in de betekenis van dingen die vanzelfsprekend schenen. Mensen die na maanden weer naar de kapper mochten of op een terrasje konden neerstrijken, waren domweg gelukkig."

Dat zie je dan ook in de laatste ontwikkelingen, die mogelijk aanleiding zijn voor een tweede golf coronavirusbesmettingen onder bijvoorbeeld jongeren die weer feestjes willen bouwen. Waardoor de overheid gedwongen wordt terug te gaan naar maatregelen, die zij juist eerder wilde versoepelen.

Dit is een geval waarin de onontkoombare ontoereikendheid van de overheid ligt in het gebrek aan inzicht wat betreft het juiste moment om maatregelen te versoepelen. De Nederlandse overheid kan hier nog het een en ander leren van het voorbeeldig leiderschap van Jacinda Ardern, premier van Nieuw-Zeeland [2], die zelfs het leger inzette toen door een 'enorme blunder' aan de Nieuw-Zeelandse grens twee coronapatiënten met een auto het halve land waren doorgereisd om een stervend familielid te bezoeken. Nieuw-Zeeland was toen al ruim drie weken coronavrij doordat er aan de grens geen buitenlanders werden toegelaten. [3] De gezondheidsminister nam vervolgens ontslag. [4]

Kijk, zo hoort het eigenlijk. Overheden behoren maatregelen tegen de gevaren van een vooralsnog niet uit te schakelen virus pas te versoepelen zodra daar in objectieve zin het juiste moment voor is aangebroken. Niet uit subjectieve motieven teneinde ongeduldige burgers tegemoet te komen, met als gevolg dat op blije verwachtingen van economische vooruitgang een onnodige domper komt.

Overheden moeten volgens gedragspsychologen naar burgers toe de indruk van willekeur vermijden.

Mondkapjes lokaal verplichten? Dat is makkelijker gezegd dan gedaan, stellen gedragspsychologen.

Wanneer mensen het gevoel krijgen dat er sprake zou zijn van willekeur, dan is dat funest voor het rechtvaardigheidsgevoel. Mensen moeten de urgentie van een situatie snappen. Als de overheid overal in het land mondkapjes zou verplichten, zou het collectieve gevoel dat een mondkapje zinloos is het waarschijnlijk winnen van de neiging om te luisteren naar de overheid. [5]

Het komt ook voor dat een afwachtend met de armen over elkaar zittende overheid gunstig uitpakt.

Daarover gaat *'Fijngeknepen tussen Peking en Washington', door Robbert de Witt,*

Elsevier Weekblad 11/18 juli 2020, bladzijde 42-45, over het Nederlandse bedrijf ASML, Amerika en China.

"De strijd op Nederlandse bodem tussen de twee supermachten Amerika en China begint in de zomer van 2018 als een Chinees bedrijf de nieuwste generatie chipmachine van ASML bestelt, een zogeheten EUV-machine. Washington staat al op scherp sinds 2015, als de Chinese president Xi Jinping het ambitieuze plan Made in China 2025 aankondigt. Zijn land moet in tien jaar tijd veranderen van een fabriekshal van goedkope massaproducten in een technologische leider. Peking investeert er 160 miljard dollar in. Het is een bedreiging van de Amerikaanse techsector en dus van de Amerikaanse economische dominantie".

Dus gaat Amerika dwarsliggen. Nederland wordt onder druk gezet. Zowel door Amerika als door China. In juli 2020 schijnen de Amerikanen een manier te vinden om Den Haag buitenspel te zetten. Het Amerikaanse Congres bereidt wetgeving voor, dat export door Nederland tegengehouden kan worden wanneer 10 procent van de onderdelen in Amerika zijn gemaakt. De consequentie zou zijn dat levering van de EUV-machine van ASML aan China niet door kan gaan. "Maar China kan dat Nederland dan moeilijk kwalijk nemen. En ook de relatie met de Amerikanen blijft dan ongeschonden. Als Nederland lang genoeg roerloos blijft zitten, wordt het dus wellicht vanzelf verlost uit deze benarde positie, zonder dat het echt pijn gaat doen. Dat is de hoop althans."

Prachtig toch. Dat een overheid kan zeggen: "Sorry, het ligt niet aan ons, het ligt aan een ander."

Internationale ontwikkelingen kunnen een vitale rol spelen bij wat overheden vermogen. Het feit dat Nederland afhankelijk is van het buitenland, heeft invloed op de mogelijkheden die de overheid in Nederland thans ter beschikking staan om zaken zelf te regelen. En of er wel een weg terug is. Marijn Jongsma ontkent dat laatste.

Vijfde voorbeeld: *'Kan Nederland nog wel voor zichzelf zorgen?', door Marijn Jongsma,*

Elsevier Weekblad 11/18 juli 2020, bladzijde 87-89.

“De coronacrisis laat zien hoe afhankelijk Nederland is van het buitenland. Productie en consumptie zijn dermate internationaal, dat er geen weg terug is. Door verfijnde IT-systemen, die precies weten wanneer en waar behoefte is aan een bepaald onderdeel, zijn producenten in staat om wereldwijd voortdurend de goedkoopste leveranciers in te schakelen. Keerzijde van dit proces is dat ingewikkelde, wijdvertakte productieketens meer kwetsbare plekken hebben. Stokt een onderdeeltje, dan is er de kans dat het hele proces stilvalt. Hoogleraar Brakman vergelijkt het met een horloge waarin alle tandwieltjes precies in elkaar grijpen. Totdat er door een externe schok één wieltje uitvalt, het hele raderwerk stilvalt. Grote, wereldwijde schokken komen weinig voor. Maar als ze voorkomen, dan is de schade groter dan voorheen.”

“Het coronavirus is zo’n schok. De coronacrisis kan zelfs tot méér mondialisering leiden, nu bedrijven op grote schaal thuiswerken hebben ingevoerd. ‘Als je ontdekt dat dat prima gaat, waarom zou je bij het werven van werknemers dan bij de grens stoppen.’ Tegenover mondialisering staat ‘reshoring’. Door betere productietechnieken en stijgende arbeidskosten in Azië, loont het de moeite productie terug te halen. Robotisering maakt productie in landen met hoge loonkosten soms weer rendabel.”

Marijn Jongsma geeft overzichten met cijfers uit 2019 van de invoer door Nederland als handelsland uit voorname buitenlanden als Duitsland, België, China, Verenigde Staten en Verenigd Koninkrijk, en de nog grotere uitvoer naar Duitsland, België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Misschien is het niet opmerkelijk dat de invoer vanuit China bijna vier maal zo groot was als de uitvoer naar China.

Voor sommigen is wellicht opmerkelijker dat de uitvoer naar Italië bijna twee maal zo hoog was als de invoer vanuit Italië. Hoe dan ook, de door Marijn Jongsma gegeven totaalcijfers van invoer en uitvoer geven duidelijk aan hoe afhankelijk Nederland is van andere landen en hoe beperkt dat de opties van de Nederlandse overheid maakt om hier op te treden en voor Nederland zelf te zorgen.

Illustratief voor de vitaliteit van de rechtsstaat in coronatijd en over kritiek op ‘activistische rechters’ is het **artikel van de vicepresident van de Raad van State, Thom de Graaf**.

‘Beperking vrijheid kent grenzen’, door Thom de Graaf,

Elsevier Weekblad 11/18 juli 2020, bladzijde 64-69.

Citaten uit het artikel zijn voldoende om het belang ervan te accentueren.

“Twee thema’s die actueel en relevant voor de samenleving zijn: het evenwicht dat in de rechtsstaat altijd moet bestaan tussen wetgever, bestuur en rechter, en de bestrijding van het coronavirus binnen de rechtsstaat. De betekenis en de waarde van de rechtsstaat wordt in toenemende mate ter discussie gesteld. Dat is verontrustend. De rechtsstaat heeft geen politieke voorkeur en zou door iedereen moeten worden gedragen omdat de rechtsstaat iedere burger beschermt.”

“De rechtsstaat komt in gevaar, als aan de onafhankelijkheid van de rechter moet worden getwijfeld.”

“Het vertrouwen van Nederlandse burgers in hun instituties is gelukkig groot. Zonder dat vertrouwen is een rechtsstaat een lege huls. Maar dat vertrouwen moet wel steeds worden verdiend. Als de overheid te vaak en te veel steken laat vallen in de uitvoering van wetgeving en beleid – zoals bijvoorbeeld bij de toeslagen voor de kinderopvang – holt dat vertrouwen achteruit. Té complexe regelgeving die met geautomatiseerde systemen wordt uitgevoerd, kan snel onwerkbaar worden voor uitvoeringsinstanties en onredelijk uitpakken voor burgers. Dat moet beter.”

Over ‘constitutionele geletterdheid’, “zorgvuldige omgang tussen de staatsmachten over en weer”:

“Zorgvuldig in woorden en terughoudend in oordeel. Een elementaire voorwaarde daarvoor is dat iedereen voldoende kennis en begrip heeft van de rechtsstatelijke verhoudingen. Enige ‘constitutionele geletterdheid’ is gewenst. In het onderwijs, in burgerschapsvorming en zeker ook bij de verantwoordelijken in onze samenleving.”

Over de coronacrisis:

“In tijden waarin zowel burgers als de overheid onzeker en zoekende zijn, biedt een krachtige en weerbare democratische rechtsstaat houvast. Zeker als bijzondere tijden bijzondere maatregelen van de overheid vragen die voor langere tijd de uitoefening van onze vrijheidsrechten beperken. Dan zijn zorgvuldigheid in normering, transparantie, openbaar democratisch debat en rechterlijke toetsing van groot belang. Als daarop wordt ingeleverd, wordt de staatsmacht willekeurig en oncontroleerbaar.”

Over de privésfeer":

"Als regels "achter de voordeur" in privésfeer gelden, moet je vragen gaan stellen."

Dan zijn er nog de – soms reeds aloude – gevallen, waarin de ontoereikendheid van de overheid onontkoombaar was omdat de overheid, net als iedereen toentertijd, simpelweg te weinig wist, niet anders kon doen dan zij deed. Zoals bij de Spaanse Griep. "Landelijke coördinatie was onmogelijk omdat de meeste gemeentehuizen niet eens een telefoonaansluiting hadden." [6] De maatregelen van honderd jaar geleden kwamen overigens erg overeen met de latere tijdens de coronacrisis. [7]

Wanneer een door de overheid opgezette organisatie niet of onvoldoende blijkt te deugen, wordt het anders. Zoals volgens bepaalde publicaties het geval is bij de Britse National Health Service (NHS) [8] En bij de Nederlandse Spoorwegen (NS), soms als een onbetrouwbaar vervoerder gekenschetst. [9]

De Nederlandse Spoorwegen zijn officieel geen staatsbedrijf, maar de overheid heeft in 1938 de toen nog resterende particuliere aandeelhouders uitgekocht. De NS werd een semi-overheidsorganisatie. Een naamloze vennootschap met de Staat der Nederlanden als enig aandeelhouder. Werknemers werden geen volledig ambtenaar, maar semi-overheidsambtenaar. [10] Toch is de Nederlandse staat onontkoombaar verantwoordelijk in geval de Nederlandse Spoorwegen ontoereikend functioneren.

De burgemeesters, de mondkapjes en de Grondwet

Tenslotte is er de hagelnieuwe kwestie van het verplicht stellen van mondkapjes door Amsterdam en Rotterdam. Volgens deskundigen is een mondkapjesverplichting echter in strijd met de Grondwet.

"Het verplichten van het dragen van een mondkapje is wettelijk gezien niet mogelijk", reageert Jan Brouwer, hoogleraar Recht en samenleving aan de Rijksuniversiteit Groningen op de aankondiging dat Rotterdam en Amsterdam vanaf 5 augustus het dragen van een mondkapje verplicht stellen. "Dit is een indirect middel om gedrag te veranderen; dat mag simpelweg niet."

Ook Adriaan Wierenga, noodrechtspecialist aan de Rijksuniversiteit Groningen, zegt

dat de burgemeesters van de twee grote steden zich iets voornemen wat niet kan. De mondkapjesplicht is een kledingvoorschrift en daarmee wordt inbreuk gemaakt op de persoonlijke levenssfeer. “Dan ga je van de grondwet afwijken en dat mag niet”, zegt Wierenga.

Volgens Wim Voermans, hoogleraar staatsrecht aan de Universiteit Leiden is de mondkapjesplicht in strijd met artikel 10 van de Nederlandse Grondwet (recht op persoonlijke levenssfeer). “Alle collega’s zijn het met elkaar eens: dit kan niet. Je kunt niet zeggen: we doen de Grondwet nu even aan de kant. Dit mag echt niet. Die Grondwet beschermt juist tegen dit soort noodzakelijkheidsdenken en bestuurlijke ingrepen.”

Brouwer is verbaasd over het besluit van de burgemeesters van Amsterdam en Rotterdam en Voermans zegt teleurgesteld te zijn. Brouwer: “Het is gek dat het Outbreak Management Team zegt: het dragen van een mondkapje is schijnveiligheid. En dat burgemeesters dan toch op eigen houtje beslissen om het te verplichten.”

Voermans: “Je kunt niet als gemeente je eigen coronabeleid maken en de grondrechtelijke vrijheden van burgers opschorten.” Wierenga vreest dat de plicht het draagvlak voor andere coronamaatregelen aantast. “Je wil maatregelen gaan handhaven waarvan de overheid zelf zegt dat het geen medische effectiviteit heeft. Hoe wil je dat doen?”

Wat wel mag, is dat burgemeesters verzoeken om een mondkapje te dragen. “Dat kan uiteraard wel”, zegt Brouwer. Maar dat is iets anders dan een plicht. Burgemeester Aboutaleb van Rotterdam zegt zich te hebben ingespannen voor de mondkapjesplicht. “We verzoeken mensen een mondkapje te dragen. Doen ze dit niet, dan vragen we ze te vertrekken. En mogelijk – maar daar ga ik niet van uit – ook beboeten.”

Volgens Wierenga zou zo’n boete 390 euro bedragen. Maar als iemand die boete aanvecht, is de kans groot dat de rechter deze intrekt. “Rechters zijn geneigd om welwillend te kijken naar het optreden van de overheid, maar als we kijken naar de Grondwet en dat de plicht niet is toegestaan, is er gerede kans dat de rechter ervoor kiest de boete niet in stand te houden.” Je mag met een noodverordening van de wet afwijken, maar niet van de Grondwet.”

Adriaan Wierenga: “Als er sprake is van acuut dreigend levensgevaar, dan mogen

tijdelijk de grondrechten worden beperkt in een noodverordening, omdat de overheid een grondwettelijke plicht heeft om de onderdanen te beschermen tegen een bedreiging van hun leven of gezondheid."

Maar volgens Voermans gaat het niet om een echte noodtoestand, omdat de Nederlandse regering bewust heeft gekozen de noodtoestand niet uit te roepen (op grond van de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden). Frankrijk en Italië hebben dit wel gedaan en daarom kan het daar wel. "Je kunt in Nederland grondrechten beperken, maar dat kan alleen de parlementaire wetgever doen. Als je dit als burgemeester noodzakelijk vindt, dan is dat jammer. De Grondwet en Gemeentewet staan dit niet toe."

De wettelijke onderbouwing voor de plicht staat in het voorstel voor de coronawet, dat nu bij de Tweede Kamer ligt. Mocht dit wet worden, dan treedt dit op zijn vroegst op 1 oktober in werking. Brouwer: "Dit impliceert al dat de wettelijke basis vooralsnog ontbreekt." [11]

Lodewijk Asscher wil debat

Intussen is PvdA-leider Lodewijk Asscher ongeduldig geworden. Hij wil dat de Tweede Kamer terugkeert van het zomerreces om opnieuw een debat te voeren over het snel oplopende aantal besmettingen met het coronavirus. Asscher verwijt het kabinet een 'gebrekkige regie'. Gemeenten zijn hun eigen beleid gaan bepalen met een 'onoverzichtelijke lappendeken aan regels' tot gevolg. De richtlijnen voor vakantiegangers die terugkeren uit risicogebieden vindt de PvdA-voorman bovendien veel te vrijblijvend. De situatie is volgens Asscher "te urgent om te wachten tot 12 augustus".

Pas op die datum staat in de Tweede Kamer een commissievergadering op de agenda over de ontwikkelingen rond het coronavirus. Asscher doet een dringend beroep op de rest van de Tweede Kamer om eerder bij elkaar te komen.

Hoogleraar Recht en Samenleving Jan Brouwer is het roerend eens met Asscher. Hij wil dat de Kamer aan een coronawet gaat werken. "Als ze het belang van zo'n wet niet inzien, zijn ze geen knip voor de neus waard. Het gaat nota bene over de Nederlandse volksgezondheid en de Nederlandse economie. We staan aan de vooravond van één van de belangrijkste besluiten die we kunnen nemen. Doe dat op tijd, zodat niemand je iets kan verwijten. Daarvoor ben je gekozen".

Burgemeester Aboutaleb van Rotterdam verweet rechtsgeleerden deze week dat zij leven in een 'laboratoriumwerkelijkheid' en dat hij hoe dan ook de mondkapjesplicht gaat invoeren. "Ga maar naar de rechter!" [12] Brouwer is het hartgrondig met hem oneens. "We krijgen woensdag de gekke situatie dat wij moeten luisteren naar zijn noodverordening, terwijl hij zich juist moet houden aan de Grondwet. Daar heeft hij nota bene een eed van trouw over afgelegd. Het is een heel inconsistente redenering. We hebben zo vaak andere landen verweten dat ze inconstitutioneel zijn. We moeten zorgen dat we een rechtsstaat blijven. Hoofdregel één is dat de overheid zich aan zijn eigen gecreëerde regels houdt." [13]

De regeringspartijen VVD, CDA, D66 en ChristenUnie voelen niets voor een vervroegd debat. Ze wijzen erop dat er voor volgende week woensdag al een commissievergadering gepland staat over de pandemie. Daar willen ze ook het stijgend aantal besmettingen bespreken. [14] Ze mogen in de ogen van hoogleraar Jan Brouwer als gekozenen geen knip voor de neus waard zijn wanneer ze het belang van een snelle coronawet niet blijken in te zien, ze komen niet van vakantie terug voor een debat.

Asscher vindt dat maar niks. Dat premier Mark Rutte en coronaminister Hugo de Jonge donderdag in een persconferentie het land toespreken over de recente toename in het aantal coronabesmettingen, is volgens hem meer dan nodig. "De afgelopen weken waren onnavolgbaar." Voor volgende week stond er al een coronadebat gepland, maar gezien de ernst van de situatie wil Asscher dat Rutte en De Jonge woensdag nog tekst en uitleg komen geven over de recente stijgingen. "Als je tijd hebt voor een persconferentie, dan kun je ook tijd maken voor verantwoording aan het parlement." [15]

Vooralsnog lijkt zijn verzoek niet te kunnen rekenen op een meerderheid van de Kamer.

Het zijn van die verschijnselen die ik al meer dan een halve eeuw met een tergende regelmaat zie langskomen: politici waarvan de een vermoedt dat de ander wil scoren en dat probeert te beletten.

Gekozen politici die in hun optreden geacht worden hun kiezers te vertegenwoordigen.

Conclusie: waar onontkoombaarheid van ontoereikend overheidsoptreden gerelateerd is aan subjectieve aanvechtbare opvattingen van degenen die

optreden, moet nodig worden opgetreden.

Dezelfde dag dat de mondkapjesverplichting in Amsterdam en Rotterdam inging was er al meteen een demonstratiemars door Rotterdam, georganiseerd door Willem Engel van 'Viruswaarheid'.

Volgens hem en zijn medestanders is die invoering helemaal niet grondwettelijk. "De vergelijkingen met de Jodenster zijn al gemaakt en ik denk dat we er niet meer ver vandaan zitten. En we hebben heel veel Joodse mensen in onze eigen organisatie. Dit zijn niet mijn woorden, maar hún woorden. Dat klinkt heel hard, maar het is echt wat er aan de hand is", aldus de 43-jarige Willem Engel. De stadswandeling werd verstoord door de politie. Hij overweegt aangifte te doen tegen een agent. [16]

Dertig betogers kregen een boete van 95 euro. [17]

In Amsterdam is op de dag van de Rotterdamse demonstratiemars een kort geding aangespannen tegen de mondkapjesverplichting. [18] Burgemeester Halsema van Amsterdam heeft verzekerd dat er voorlopig geen boetes zullen worden uitgedeeld, maar heeft er op termijn wel degelijk mee gedreigd. [19] Handhaving van de mondkapjesverplichting op de Wallen bleek echter de eerste de beste dag al problematisch. [20]

Terug: Rutte en De Jonge

Tijdens de persconferentie op 6 augustus 2020 deden twee bewindslieden hun best de bevolking, met name de jongeren, op te roepen zich aan bestaande regels te houden. Nieuwe maatregelen zijn beperkt. Je legitimeren in de horeca. Introweken voor studenten mogen. Ontgroening en alcohol niet. Het accent ligt op lokale en regionale bevoegdheden. Maar de boa's vinden hun eigen gezondheid belangrijker dan boetes uitdelen. Op Schiphol komt een teststraat, doch die is niet verplicht. Testen wordt nadrukkelijk aanbevolen. Of GGD's de capaciteit hebben om dat snel te doen, staat niet vast.

Een debat in de Tweede Kamer over corona komt er nu wel, maar dan pas op 12 augustus 2020. [21]

"Het aantal besmettingen loopt weer razendsnel op, vooral onder jongeren die zich weinig gelegen laten aan de coronaregels. Deskundigen slaan alarm. Maar hoe

krijgen we die jonge corona-aso's weer in het gareel? Kille cijfers helpen niet. Het moet veel persoonlijker." [22] Voor middelbare scholen, die over twee weken open gaan, geldt dat de ventilatie dringend verbeterd zou moeten worden.

Opiniepeiler Maurice de Hond vindt zelfs dat er een Deltaplan Ventilatie voor scholen moet komen. "Op een klassenfeest zijn vorige maand 24 van de 30 aanwezige jongeren besmet geraakt. Een deel van hun ouders heeft corona gekregen. Waarom zou dat niet gebeuren als scholieren straks de hele dag met elkaar in de klas zitten?" [23] Een vertrouwelijk RIVM-rapport bevestigt trouwens het gevaar van verspreiding van het coronavirus via ventilatie. [24]

Bovenstaande twee gevallen zijn voorbeelden van oorzaken van onontkoombare ontoereikendheid.

Als je jongeren wilt overtuigen om in hun eigen belang en in het belang van anderen hun gedrag te veranderen, en je weet niet hoe dat moet, dan is er sprake van onontkoombare ontoereikendheid, veroorzaakt door onkunde bij degene die wil overtuigen, eventueel gecombineerd met onwil bij degene die overtuigd moet worden.

Als je een slecht ventilatiesysteem niet kunt verbeteren omdat je er het geld niet voor hebt, terwijl in de winter buitenramen niet open mogen, dan is er sprake van onontkoombare ontoereikendheid, veroorzaakt door geldgebrek gecombineerd met het verbod 's winters buitenramen te openen.

Overigens, als het RIVM de rol van aerosolen als mogelijke bron van besmetting blijft minimaliseren, dan is er sprake van onontkoombare ontoereikendheid, veroorzaakt door eigen eigengereidheid. Net als bij de loodgieter van Appy Sluijs.

Intussen kabbelt de RIVM/mondkapjesstory voort als een halfslachtige versie van goede tijden slechte tijden, waarvan de afloop duister blijft.

Noten:

[1] : Noorse wetenschapper: mijn studie is onduidelijk over nut mondkapjes, De Telegraaf, 30 juli 2020

[2] : Waarom zo weinig Nieuw-Zeelanders stierven aan corona, RTL Nieuws, 25 april 2020
https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/5099931/nieuw-zeeland-coronavi

rus-jacinda-ardern-empatisch-leiderschap

[3] : 'Enorme blunder' aan Nieuw-Zeelandse grens, leger wordt nu ingezet, RTL Nieuws, 17 juni 2020
https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/5155736/grenscontrole-nieuw-zeeland-coronavirus

[4] : Gezondheidsminister Nieuw-Zeeland neemt ontslag na oplaaien coronavirus, Trouw, 2 juli 2020
https://www.trouw.nl/buitenland/gezondheidsminister-nieuw-zeeland-neemt-ontslag-na-oplaaien-coronavirus~bb7a5778/

[5] :'Dat mondkapjes eerst niet zouden werken en daarna toch wel, wekt geen vertrouwen' door Annemiek van Dongen, AD 30 juli 2020

[6] : De aanpak van de Spaanse Griep: in 1918 wist men nauwelijks wat een virus was, Door Hugo Luijten, Het Parool, 5 april 2020
https://www.parool.nl/wereld/de-aanpak-van-de-spaanse-griep-in-1918-wist-men-nauwelijks-wat-een-virus-was~b62213a2/

[7] : Het coronavirus versus de Spaanse griep: dit zijn de overeenkomsten, door Frank Janssen, rtvoost, 11 april 2020
https://www.rtvoost.nl/nieuws/328990/Het-coronavirus-versus-de-Spaanse-griep-dit-zijn-de-overeenkomsten

[8] : 10 charts that show why the NHS is in trouble, door Nick Triggle, BBC News, 24 mei 2018
https://www.bbc.com/news/health-38887694

Zie ook: 'Heilige' Britse gezondheidszorg NHS piept en kraakt onder gevolgen coronacrisis, door Tim de Wit, NOS Nieuws, 1 augustus 2020
https://nos.nl/artikel/2342503-heilige-britse-gezondheidszorg-nhs-piept-en-kraakt-onder-gevolgen-coronacrisis.html

[9] : NS is een onbetrouwbaar vervoerder
https://community.ns.nl/in-de-trein-11/ns-is-een-onbetrouwbaar-vervoerder-6203

[10] : Nederlandse Spoorwegen
http://www.infrasite.nl/definitions/definition.php?ID_content=588

[11] : Deskundigen: verplicht dragen mondkapje is wettelijk niet mogelijk, door Karen Eshuis en Carmen Dorlo, NOS Nieuws, 30 juli 2020
https://nos.nl/artikel/2342362-deskundigen-verplicht-dragen-mondkapje-is-wettelijk-niet-mogelijk.html

[12] : Arrogante Aboutaleb wuift grondwettelijk verbod op mondkapjesplicht weg: 'Ermee oneens? Ga maar naar de rechter!' , door Tim Engelbart, De Dagelijkse Standaard, 31 juli 2020
https://www.dagelijksestandaard.nl/2020/07/arrogante-aboutaleb-wuift-grondwettelijk-verbod-op-mondkapjesplicht-weg-ermee-oneens-ga-maar-naar-de-rechter/

[13] : PvdA wil deze week nog debat over snelle verspreiding coronavirus, door Femke van Rooijen, Metronieuws, 3 augustus 2020
https://www.metronieuws.nl/in-het-nieuws/binnenland/2020/08/pvda-wil-deze-week-nog-debat-over-snelle-verspreiding-coronavirus/

[14] : Geen debat deze week in de Kamer, NOS Liveblog, 3 augustus 2020
https://nos.nl/liveblog/2342686-mondkapjesplicht-op-school-in-noordrijn-westfalen-geen-debat-in-kamer-deze-week.html

[15] : Asscher wil dat kabinet weer regie pakt: 'Coronabeleid was onnavolgbaar', door Avinash Bhikhie, Microsoft News, 4 augustus 2020
https://www.msn.com/nl-nl/nieuws/Binnenland/asscher-wil-dat-kabinet-weer-regie-pakt-coronabeleid-was-onnavolgbaar/ar-BB17yAlq?ocid=msedgdhp

[16] : Willem Engel van 'Viruswaarheid' vergelijkt mondkapjesplicht met Jodenster
https://www.telegraaf.nl/nieuws/1873685973/willem-engel-van-viruswaarheid-niet-ver-meer-van-jodenster-af

[17] : Betogers tegen mondkapjesplicht in Rotterdam krijgen een boete
https://www.hartvannederland.nl/nieuws/2020/betogers-mondkapjesplicht-rotterdam-krijgen-boete/

[18] : Kort geding mondkapjesplicht Amsterdam op zijn vroegst donderdag
https://www.parool.nl/amsterdam/kort-geding-mondkapjesplicht-op-zijn-vroegst-donderdag~b15c7cf1/

[19] : Halsema: 'Amsterdammer is nu te laks tegen corona', door Ruben Koops, Het Parool, 5 augustus 2020

https://www.parool.nl/amsterdam/halsema-amsterdammer-is-nu-te-laks-tegen-corona~b242fea5/

[20] : Op de Wallen struinen toeristen onbedekt en onbekommerd langs de ramen, door Thijs Niemantsverdriet, NRC, 5 augustus 2020
https://www.nrc.nl/nieuws/2020/08/05/op-de-wallen-struinen-toeristen-onbedekt-en-onbekommerd-langs-de-ramen-a4007951

[21] : Voorzitter roept Tweede Kamer bijeen, 5 augustus 2020
https://www.tweedekamer.nl/nieuws/kamernieuws/voorzitter-roept-tweede-kamer-bijeen

[22] : Hoe moeten we omgaan met corona-aso's? Kille cijfers helpen niet, door Peter Ullenbroeck, Tim van Boxtel, AD, 5 augustus 2020.
https://www.ad.nl/binnenland/hoe-moeten-we-omgaan-met-corona-aso-s-kille-cijfers-helpen-niet-het-moet-veel-persoonlijker~ad30b4a0/

[23] : Zorgen over ventilatie in de klas, door Ellen Van Gaalen, Het Parool, 6 augustus 2020
https://www.parool.nl/nederland/zorgen-over-ventilatie-in-de-klas-het-is-de-vraag-of-de-ramen-in-de-winter-ook-open-blijven~b25801ff/

[24] : Vertrouwelijk RIVM-rapport bevestigt gevaar verspreiding coronavirus via ventilatie, door Josefin Hoenders, Martijn Driessen, Een Vandaag, 5 augustus 2020
https://eenvandaag.avrotros.nl/item/vertrouwelijk-rivm-rapport-bevestigt-gevaar-verspreiding-coronavirus-via-ventilatie-dit-is-het-mis/